

DECIZIE

24 iulie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală,
Ala Cobăneanu,
Galina Stratulat,
Victor Burduh,
Svetlana Filincova

examinând recursul declarat de SRL „Dromas-Cons”, prin intermediul avocatului Nicolae Ursu și a administratorului Piotr Dacin,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Dromas-Cons” împotriva ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la încasarea datoriei, împotriva deciziei din 28 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de SRL „Dromas-Cons”, fiind menținută hotărârea din 02 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a t ă:

La 25 ianuarie 2018, SRL „Dromas-Cons” a înaintat cerere de chemare în judecată către ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la încasarea datoriei în sumă de 634 814,92 lei.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la 17 august 2016, a încheiat cu pârâta Contractul de antrepriză nr. 11-18/358 cu privire la achiziția prin licitație publică, înregistrat de Agenția Achiziții Publice la 26 august 2016 cu nr. 16/01629/001. Valoarea lucrărilor de construcție-montaj, ce reprezintă obiectul contractului respectiv, este de 6 414 979,24 lei, inclusiv TVA.

Prin procesul-verbal de recepție a lucrărilor finalizate nr. 131 din 31 octombrie 2017, comisia desemnată de pârâtă a recepționat lucrările contractate, constatându-se că aceste lucrări au fost executate „conform Caietului de sarcini fără rezerve”.

Potrivit pct. 5 din procesul-verbal menționat, costul lucrărilor conform devizului constituie 7,69 mln. lei, inclusiv LCM 7,34 mln. lei, iar conform pct. 6 costul lucrărilor de facto, inclusiv cheltuielile Beneficiarului, constituie 5 936 065,02 lei, inclusiv LCM 5 780 156,82 lei.

În opinia reclamantei, constatările de la pct. 5 și 6 a procesului-verbal nr. 131 din 31 octombrie 2017 nu influențează asupra valorii contractuale a lucrărilor

contractate, nu sunt capabile să ducă la reducerea prețului indicat la pct. 4.1 din contract, așa după cum rezultă și din clauzele specificate la pct. 4.5 din contract, deoarece părțile au convenit contractarea lucrărilor la preț forfetar, care este considerat un preț fix, global, definitiv și care, de regulă, nu poate fi modificat.

Potrivit reclamantei, după finalizarea lucrărilor contractate, pârâta a achitat mijloace financiare în mărime de 5 780 156,82 lei, acumulând o datorie în mărime de 634 814,92 lei.

Reieșind din cele expuse, reclamanta a solicitat încasarea datoriei în sumă de 634 814,92 lei.

Prin hotărârea din 02 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată a SRL „Dromas-Cons” împotriva ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la încasarea datoriei, a fost respinsă.

Prin decizia din 28 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de SRL „Dromas-Cons”, fiind menținută hotărârea din 02 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a ajuns la concluzia că, prima instanță corect a aplicat normele de drept, dând o apreciere justă circumstanțelor cauzei.

Astfel, părțile, la inițiativa apelantului, au stabilit în mod tacit un nou preț al ofertei, cel refelctat și în procesul-verbal de recepție a lucrărilor finalizate nr. 131 din 31 octombrie 2017, respectiv lipsește temeiul legal pentru achitarea unei sume mai mari. Totodată, însăși apelanta nu a executat în termen lucrările, asumându-și riscurile legate de fluctuația prețurilor la materialele utilizate pentru executarea lucrărilor.

Mai mult, instanța de apel a conchis că în sarcina intimatului ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” nu poate fi pusă o obligație pecuniară mai mare, din motivul neonorării în termen a obligațiunilor de către apelantă, or faptul dat ar contraveni principiului echității.

La 16 mai 2019, SRL „Dromas-Cons”, prin intermediul avocatului Nicolae Ursu și a administratorului Piotr Dacin, a contestat cu recurs decizia din 28 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din 02 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cu pronunțarea unei decizii prin care să fie admisă integral cererea de chemare în judecată sau să fie remisă cauza la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

În motivarea recursului a invocat faptul că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, iar concluziile instanței sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii. Potrivit recurentului, prima instanță nu a aplicat la soluționarea litigiului nici o normă de drept material, astfel hotărârea fiind una nemotivată. Menținerea acestei hotărâri de către instanța de apel echivalează cu încălcarea dreptului la un proces echitabil în sensul art. 6&1 CEDO.

La 09 iulie 2019, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a depus referință la cererea de recurs, solicitând respingerea acesteia ca fiind neîntemeiată și declarativă.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a

normelor de drept procedural prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit materialelor cauzei, decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 28 noiembrie 2018, fiind expediată participanților la proces la 11 decembrie 2018 (f.d. 49, vol. II), însă la materialele cauzei nu se regăsesc înscrisuri care să demonstreze momentul recepționării acesteia de către participanții la proces. Astfel, având în vedere faptul că recursul declarat împotriva deciziei din 28 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost înregistrat la 16 mai 2019, iar pe coperta dosarului, vol. II, este inscripția făcută de avocatul Nicolae Ursu, potrivit căreia a primit copia deciziei la 12 aprilie 2019, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, acesta se consideră declarat în termen.

Prin încheierea din 10 iulie 2019 a Completului Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de SRL „Dromas-Cons”, prin intermediul avocatului Nicolae Ursu și a administratorului Piotr Dacin, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de SRL „Dromas-Cons”, prin intermediul avocatului Nicolae Ursu și a administratorului Piotr Dacin, și va casa decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată, dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (3) din Codul de procedură civilă, în urma examinării recursului, instanța de recurs emite o decizie care rămâne irevocabilă din momentul emiterii. Decizia se consideră a fi emisă din momentul plasării acesteia pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Instanța de recurs constată că, SRL „Dromas-Cons” a înaintat cerere de chemare în judecată către ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la încasarea datoriei în sumă de 634 814,92 lei.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză, prima instanță a respins integral cererea de chemare în judecată formulată de reclamantă. Prin decizia din 28 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de SRL „Dromas-Cons”, fiind menținută hotărârea din 02 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Examinând materialele cauzei, Colegiul constată că instanța de apel a examinat cererea de apel superficial, fără să dea o apreciere tuturor argumentelor invocate de către participanții la proces și circumstanțelor cauzei, precum și probelor anexate la materialele cauzei, care sunt importante pentru soluționarea justă a litigiului, iar concluziile instanței sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii, decizia fiind motivată insuficient.

În contextul prevederilor art. 373 din Codul de procedură civilă, instanța de apel era obligată în limitele apelului să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, să aprecieze probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

Colegiul precizează că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată, deoarece din textul acesteia nu se reliefează o motivare amplă asupra tuturor argumentelor expuse de către participanții la proces în prezenta acțiune, precum și nu sunt apreciate toate probele importante pentru soluționarea cauzei. Or, în conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Astfel, prin decizia din 28 noiembrie 2018, Curtea de Apel Chișinău a ajuns la concluzia netemeiniciei cererii de apel formulate de SRL „Dromas-Cons”, dar nu a argumentat cu suficientă claritate etiologia acestei concluzii. Reieșind din cele expuse, Colegiul lărgit atrage atenția asupra faptului că instanța de apel, de fapt, nu a dat răspuns la toate argumentele formulate în cererea de apel, ci a denaturat natura juridică a speței, evitând să se expună asupra cerințelor formulate.

Cu referire la acest aspect, instanța de apel urma să verifice în ce măsură litigiul a fost examinat de către prima instanță, dacă aceasta a dat o apreciere corespunzătoare tuturor circumstanțelor și probelor invocate în acest sens, să se expună asupra argumentului cu privire la respectarea/nerespectarea clauzelor contractuale de către părți, precum și asupra prețului contractului. Suplimentar, a rămas fără examinare și argumentul SRL „Dromas-Cons” cu privire la faptul că prețul contractului este unul forfetar. Mai mult, instanțele inferioare nu au analizat prin prisma normelor de drept aplicabile speței dacă una dintre părțile contractante a fost sau nu în drept să modifice prețul contractului după petrecerea licitației, după încheierea contractului și după executarea de facto a lucrărilor, mai ales în situația în care este vorba nu de majorarea acestuia, ci de diminuarea lui.

De asemenea, Colegiul lărgit ține să atragă atenția asupra faptului că instanța de apel a menținut hotărârea 02 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, care nu conține nici o trimitere la norme de drept material și, drept rezultat, concluziile expuse în aceasta nu au o argumentare juridică. Totodată, în decizia din 28 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, chiar dacă au fost determinate unele norme materiale, aplicabile speței, totuși Colegiul nu a venit cu clarificări în ceea ce ține de diminuarea de către beneficiar a prețului lucrărilor contractate. Dimpotrivă, instanța de apel a ajuns la concluzia eronată asupra faptului că recurenta ar fi solicitat un surplus la suma contractată, care s-ar fi datorat neexecutării în termen a lucrărilor și, drept rezultat, majorării costului materiei prime.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei și probele prezentate în acest sens, limitându-se doar la aspectele constatate de către prima instanță.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza *Garcia Ruiz vs. Spania*, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza *Kaufman vs. Belgia*, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza *Hiro Balani vs. Spania*, 1994).

Ca urmare, instanța de recurs este în imposibilitate de a da o apreciere corectă și justă cazului supus judecării în condițiile când instanța de apel și prima instanță nu au dat o apreciere corespunzătoare probelor prezentate de către participanții la proces și au omis să se expună asupra argumentelor și cerințelor formulate, oferind în decizie explicații neclare și contradictorii, instanța de recurs este în imposibilitate de a verifica corectitudinea aplicării de către instanța de apel a cadrului legal.

Or, potrivit art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel urma să constate și elucideze pe deplin circumstanțele cauzei și probele prezentate în acest sens, să le examineze și să le dea o apreciere în cumul, reflectând în decizie motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței

unor probe față de celelalte, așa cum prevede alin. (4) al art. 130 din Codul de procedură civilă, cu respectarea principiului contradictorialității.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite prezenta cauză civilă spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală, reieșind din toate circumstanțele reale și esențiale ale pricinii. De asemenea, instanța urmează să indice cu suficientă claritate motivele pentru care acceptă sau respinge probele prezentate de către participanții la proces, dându-le o apreciere corespunzătoare, precum și să se expună asupra tuturor argumentelor și cerințelor formulate de către toți participanții la proces.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de SRL „Dromas-Cons”, prin intermediul avocatului Nicolae Ursu și a administratorului Piotr Dacin.

Se casează decizia din 28 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Dromas-Cons” împotriva ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” cu privire la încasarea datoriei, și se remite pricina spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Oleg Sternioală,

Judecătorii

Ala Cobăneanu,

Galina Stratulat,

Victor Burduh,

Svetlana Filincova